

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1974/40

Karar Sayısı:1975/4

Karar Günü:7/1/1975

Resmi Gazete tarih/sayı:25.2.1975/15160

İtiraz yolunda başvuran mahkeme: Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesi.

İtirazın konusu: Resmî Gazete'nin 18/5/1974 günlü, 14890 mükerrer sayılı nüshasında yayımlanan (Cumhuriyetin 50. Yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı) hakkındaki 15/5/1974 günlü 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin (B) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki iddianın ciddi olduğu kanısına varan Mahkeme iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

I- OLAY:

Ankara 2. Sorgu Hâkimliğinin 24/8/1973 günlü, 307/422 sayılı son tahkikat kararıyla, bir kamu kuruluşunda veznedar olan sanık hakkında zimmetine para geçirmekten dolayı eylemine uyan Türk Ceza Kanununun 202, 227/2, 31, 33, 40 nci maddeleri gereğince cezalandırılması istenmiştir.

Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesinde yapılmakta olan duruşma sırasında sanık 28/8/1974 günlü dilekçe ile olayda uygulanacak olan 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Yasa'nın 2. maddesinin Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Cumhuriyet Savcısı, Anayasaya aykırılık iddiasının ciddi nitelikte olmadığını bildirmiştir.

Mahkeme, 1803 sayılı Yasa'nın 2. maddesinin (B) bendinin esas yönünden Anayasa'ya aykırılığı konusu üzerinde durmaya yer görmeyerek, sadece biçim yönünden Anayasa'nın 92. maddesinin beşinci fıkrası hükmüne aykırı olduğundan iptaline karar verilmesi için Anayasa'nın değişik 151. ve 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 27. maddeleri uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar vermiştir.

III - YASA METİNLERİ:

1 - İtiraz konusu Yasa kuralları:

1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı öne sürülen (B) bendi şöyledir

"Madde 2 - 7/2/1974 tarihine kadar işlenmiş;

(B) Türk Ceza Kanununun 202, 203, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 403, ncü maddeleriyle 404, maddesinin 1. bendinde ve 406, 407, 414/1, 415, 416/2-3, 491, 492, 493, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 503, 510. maddeleriyle Askerî Ceza Kanununun 131 ve 132. maddelerinde gösterilen suçları işleyenler hakkında ilgili maddede öngörülen Devlet zararı önceden ödenmek, tazminat hükümleri ise saklı kalmak şartıyla bu maddenin (A) bendi hükmü uygulanır."

Bu bendin göndermede bulunduğu 2. maddenin (A) bendi ise: "Türk Ceza Kanununun 127, 128, 129, 131, 132, 133, maddelerinde, 135. maddesinin ikinci bendinde, 136, 137, 138, 139. maddelerinde, 146. maddesinin üçüncü fıkrasında, 148. maddesinde, 149. maddesinin üçüncü fıkrasında, 150, 152, 156, 157, 158, 171, 172, ve 384. maddeleriyle Askerî Ceza Kanununun 55, 56, ve 59. maddelerinde yazılı suçlardan dolayı 5 yıl veya daha az bir süre ile mahkûm olanların

Esas Sayısı:1974/40
Karar Sayısı:1975/4

cezaları, fer'î ve mütemmim cezalarıyla ceza mahkûmiyetlerinin sonuçlarını da kapsamak üzere affedilmiştir.

Yukarıda yazılı suçlardan dolayı beş yıldan fazla süre ile mahkûm edilenlerin hürriyeti bağlayıcı cezalarının beş yılı ve para cezalarının tamamı affedilmiştir." şeklindedir.

2 - İlgili Yasa kuralları:

1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasını desteklemek üzere ileri sürülen Anayasa'nın 92. maddesinin beşinci fıkrasıyla 12. maddesi şöyledir:

"Madde 92/5 - Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemezse, her iki Meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulur. Bu komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi, Karma Komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Cumhuriyet Senatosunda üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul edilmiş olan madde değişikliklerinde, Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Bu halde açık oya başvurulur."

"Madde 12 - Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz."

IV. İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi, Muhittin Taylan, Kani Vrana, Kemal Berkem, Ahmet Akar, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Muhittin Gürün, Lütfi Ömerbaş, Hasan Gürsel, Ahmet Salih Çebi, Şevket Müftügil, Nihat O. Akçakayalıoğlu ve Ahmet H. Boyacıoğlu'ndan kurulu olarak 24/10/1974 gününde toplanmış ve İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca gerekli ilk incelemeyi yaparak aşağıdaki sorunlar üzerinde durmuştur.

1 - Anayasa Mahkemesinin itirazı incelemeye görevli ve yetkili olup olmadığı sorunu:

Anayasanın 1488 sayılı Kanunla değişik 147. maddesinin birinci fıkrası ve değişik 64. maddesinin son fıkrası kurallarına göre Anayasa Mahkemesinin Anayasa'ya uygunluk denetimi görev ve yetkisine kanunlar, kanun hükmünde kararname, Türkiye Büyük Millet Meclisi içtüzükleri ve Anayasa değişiklikleri girmektedir. Bunlardan yalnız Anayasa değişiklikleri yönünden yetki, değişikliğin Anayasa'da gösterilen biçim koşullarına uygunluğunu denetleme ile sınırlıdır. Anayasa Koyucu burada "kanun" sözünü gerçek anlamda kanun ile biçimsel kanun ayırımı yapmaksızın geniş anlamda kullanmıştır. Öte yandan gene Anayasa Koyucu, kimi kanunları Anayasaya uygunluk denetiminden istisna etmeyi uygun görmüş ve bu gibi kanunları açıkça belirtmiştir. Örneğin, 65. maddenin son fıkrasında "usulüne göre yürürlüğe konmuş kanun hükmünde anlaşmalar". 153. maddede açıklanan kanunlar ve geçici 4. maddenin 3. fıkrasında yer alan 27 Mayıs 1960 tan 6 Ocak 1961 tarihine kadar çıkarılan kanunlar gibi. Burada sorun, Anayasa kurallarına göre Türkiye Büyük Millet Meclisinin "genel ve özel af" ilân etmek yetkisini kanunla mı yoksa kararla mı kullanması gerektiğindedir. Anayasa'nın değişik 64. maddesi Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkilerini genel olarak sayarken birinci fıkrada "kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, devletin bütçe ve kesin hesap kanunlarını görüşmek ve kabul etmek, para basılmasına, genel ve özel af ilânına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek" demektedir.

64. maddenin birinci fıkrasında "para basılması, genel ve özel af ilânı, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesi" konularında fıkranın üst tarafında olduğu gibi "kanun koymak" veya "kanun teklif ve tasarılarını görüşmek ve kabul etmek" denmeyip de "karar

Esas Sayısı:1974/40
Karar Sayısı:1975/4

vermek" den söz edilmesini tekrardan kaçınmak kaygusundan doğan bir üslup özelliğine bağlamak ve burdaki "karar vermek" deyiminin 86. maddenin birinci fıkrasındaki bir yasama tasarrufu anlamında kullanılmış olduğunu benimsemek Anayasa'nın birbirini tamamlayan ve açıklığa kavuşturan hükümlerinin belirlediği düzenleme biçimine uygun düşer.

Genel ve özel af ilân etmek yetkisinin kullanılması kanunla değil de kararla olsaydı, böyle bir karar niteliğine göre ancak Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantısında alınması gerekirdi. Oysa Anayasada Millet Meclisinin ve Cumhuriyet Senatosunun birleşik olarak toplanmasının gerekli gördüğü haller açık olarak belirlenmiş (Anayasa madde: 66, 90, 95, 99, 120/8, 124) ve Türkiye Büyük Millet Meclisi içtüzüğünün ikinci, üçüncü ve dördüncü kısımlarında da gösterilmiştir. Genel ve özel af ilâm konusunda bunlara benzer bir hüküm, ne Anayasa'da ne de Türkiye Büyük Millet Meclisi içtüzüğünde yer almamıştır.

Böyle olunca genel ve özel af ilânlarının, Anayasa ve Türkiye Büyük Millet Meclisi içtüzükleri gereğince yasama organlarında kanunların yapılmasına ilişkin kurallara uygun biçimde görüşülüp kabul edilmesi gerektiği ve bunların da Anayasa'nın 147. maddesinin birinci fıkrasındaki "kanun" kapsamı içinde bulunduğu ortaya çıkar. Nitekim Öteden beri genel ve Özel aflar "kanunlarla" düzenlenmektedir. Anayasa Mahkemesi de bu kanunları Anayasa'nın 147. maddesindeki "kanun" kapsamı içinde görmekte ve Anayasa'ya uygunluk denetimine bağlı tutmaktadır.

Özetlemek gerekirse, bir kuralı itiraz konusu edilen 1803 sayılı Af Kanunu Anayasa'nın değişik 147. maddesindeki "kanun" deyiminin kapsamı içinde bulunmaktadır. Anayasa'nın Anayasa'ya uygunluk denetimi dışında bıraktığı yasalardan da değildir. Şu duruma göre, itirazın incelenmesi Anayasa Mahkemesinin görevi içinde bulunduğu kuşkusuzdur.

Halit ZARBUN, 1803 sayılı Af Kanunu esasta Yasama Meclisleri kararı niteliğinde olduğundan incelenmesinin Anayasa Mahkemesinin görevi dışında bulunduğu yolundaki karşı düşünce ile yukarıdaki benimsemeye katılmamıştır.

2 - Esasın incelenmesindeki sınır sorunu:

Sanık hakkındaki kamu davası Türk Ceza Kanununun 202. maddesine göre açılmış bulunmaktadır. 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin itiraz konusu yapılmış bulunan (B) bendinde Türk Ceza Kanununun 202. maddesi bulunmaktadır. Mahkeme, elindeki davada (B) bendi hükmünü sadece Türk Ceza Kanununun 202. maddesiyle sınırlı olarak uygulama durumunda bulunmaktadır. O halde, Anayasa Mahkemesi bu işin esasını, ancak 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin (B) bendini Türk Ceza Kanununun 202. maddesi hükmü ile sınırlı olarak inceleyebilir.

Nihat O. AKÇAKAYALIOĞLU uygulanacak kanun hükmü olması nedeniyle esasın (B) bendinin tümü yönünden incelenmesi gerektiği karşı oyunda bulunmuştur.

3 - İlk inceleme evresinde yukarıda açıklanan sorunların incelenmesi sonucunda:

Dosyanın eksikliği bulunmadığı anlaşıldığından işin esasının, 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin (B) bendinin Türk Ceza Kanununun 202. maddesi yönünden incelenmesine Halit ZARBUN'un 1803 sayılı Kanunun esasta Yasama Meclisleri kararı niteliğinde olduğundan incelenmesinin Anayasa Mahkemesinin görevi dışında bulunduğu ve Nihat O. AKÇAKAYALIOĞLU'nun da (B) bendinin tümünün incelenmesi gerektiği yolundaki karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile karar verilmiştir.

V. ESASIN İNCELENMESİ:

Esas Sayısı:1974/40
Karar Sayısı:1975/4

İtirazın esasına ilişkin rapor, Ankara Cumhuriyet Savcılığının 1/10/1974 günlü, 5/44799 sayılı yazısıyla gönderilmiş bulunan Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığının 30/9/1974 günlü, Esas: 1973/329 sayılı yazısı ve eki, dosya içindekiler. 24/10/1974 günlü sınırlama "kararı uyarınca Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen kural, Mahkemenin itirazının gerekçesi, Anayasa'ya aykırılık görüşüne dayanak gösterilen Anayasa maddeleri, bunlarla ilişkili gerekçeler ve başka yasama belgeleri ve konu ile ilgili bulunan öteki metinler okunarak, gereği görüşülüp düşünüldü;

A - İtiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırılığı sorunu:

1 - İtiraz konusu kuralın biçim yönünden Anayasa'ya aykırılık sorunu;

Mahkeme, biçim yönünden Anayasa'ya aykırılık itirazını Anayasa Mahkemesinin Resmî Gazete'nin 12/7/1974 günlü, 14943 sayılı nüshasında yayınlanmış bulunan 2/7/1974 günlü, 31/19 sayılı kararında açıklanan nedenlere dayandırmış bulunmaktadır.

1803 sayılı Af Kanununun 5. maddesinin Anayasa Mahkemesinin yukarıda sözü geçen karar ile iptal edilmiş bulunan (A) bendinin kanunlaşması ile ilgili olarak Millet Meclisinde Cumhuriyet Senatosundan gelen metnin benimsenmemesi ve bu yüzden Karma Komisyonca da bir metnin hazırlanması üzerine yürütülen yasama işlemleri arasında, bir yasa kuralını biçim yönünden Anayasa'ya aykırı kılabilen başlıca iki aksaklık göze çarpmaktadır. Bunlardan biri, uyuşmazlık konusu maddelerin ayrı ayrı oylanması, ikincisi de öteki metinlerin oylanmasına devam edilmeyerek yalnız komisyon metninin oylanmasıyla yetinilmiş olmasıdır. Bu aksaklıklardan dolayı sözü geçen (A) bendinin iptaline karar verilmiştir.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme bu işde de 1803 sayılı kanunun 2. maddesinin (B) bendinin kanunlaşmasıyla ilgili olarak gördüğü biçim yönünden Anayasa'ya aykırılık nedenleri arasında bu iki aksaklığı ileri sürmekte ise de, bunlardan öteki metinlerin oylanmasına devam edilmeyerek yalnız Karma Komisyon metninin oylanması biçimindeki aksaklığın burada oluşmadığı Millet Meclisi Tutanak Dergisinin incelenmesiyle belli olmuştur.

Gerçekten, Millet Meclisi Tutanak Dergisinin incelenmesiyle aşağıda belirtilen oylama sonuçları belli olmaktadır. (M.M.T.D. Dönem: 4, Cilt: 3, Toplantı: 1, 14/5/1974 günlü, 47. Birleşim, Sh. 560-562).

1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin oylanmasından önce, Karma Komisyonun kabul ettiği 2. madde metni oylanmış ve kabul edilmemiştir. Sonra C. Senatosunun kabul ettiği 2. madde açık oya sunulmuş ve bu metin dahi kabul edilmemiştir. Daha sonra Millet Meclisinin kabul ettiği 2. madde metni açık oya sunulmuş 199 red oyuna karşı 233 kabul oyu ile bu metin kabul edilmiştir.

Bu durum karşısında 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin belirtilen biçimde oylanması aynı kanunun beşinci maddesinin oylanmasında (öteki metinlerin oylanmasına devam edilmeyerek yalnız Karma Komisyon metninin oylanması) biçiminde oluşan aksaklığın burada gerçekleşmediğini açıkça gösterdiğinden, itirazın bu nedene ilişkin bölümü üzerinde durulmasına gerek kalmamıştır.

2 - İtirazın, anlaşmazlık konusu maddelerin ayrı ayrı oylanması sorununa gelince:

1803 sayılı Kanuna ilişkin teklif Millet Meclisinden kanunun yürürlük gününü ve yürütecek mercii belirten son iki maddesi de sayılmak üzere 24 madde olarak çıkmıştır. Cumhuriyet Senatosu 6. ve 7. maddeleri olduğu gibi kabul etmiş, 8. ve 21. maddeleri çıkarmış, 20. madde olarak yeni bir madde eklemiş ve öteki maddelerde de değişikliğe giderek teklifi 23 maddeye indirmiştir. 6. ve 7. maddeler Cumhuriyet Senatosun'ca da kabul edildiğine göre, artık bir uyuşmazlık konusu olması düşünülemeyeceği ve öteden beri sürüp gelen uygulamalarda değişikliğe uğramamış maddeler

Esas Sayısı:1974/40
Karar Sayısı:1975/4

kesinleşmiş sayıldığı için bunların dışında kalan maddeler dolayısıyla Cumhuriyet Senatosu, Millet Meclisinden kendisine gelen metni değiştirerek kabul etme durumuna girmiş (en son 27/4/1974 günlü 51. Birleşim) değişiklikleri benimsemeyen Millet Meclisi, Karma Komisyonun Cumhuriyet Senatosundan ve Millet Meclisinden seçilecek sekizer üyeden oluşmasına 7/5/1974 günlü 71. Birleşiminde karar vermiştir. (Millet Meclisi Tutanak Dergisi: Dönem: 5, Cilt: 3, Toplantı: 1, 7/5/1974 günlü 71. Birleşim, Sh: 368-440 ve bu tutanağa bağlı 25 ek S. sayılı basmayazı) Böylece Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası işlemeye başlamıştır.

Karma Komisyon Cumhuriyet Senatosu metninin 1-5. maddelerini Millet Meclisi metninin 8. maddesini olduğu gibi. Cumhuriyet Senatosu metnini 8-23. maddelerini ise madde sayılarını birer sayı ilerleterek gene olduğu gibi kabul etmiş ve kendi metnini öylece oluşturmuştur. Şu duruma göre artık üç metin vardır ve Millet Meclisi 92. maddenin beşinci fıkrası uyarınca Karma Komisyonca, Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birin olduğu gibi kabul etmek zorundadır.

Burada "metin" ve "olduğu gibi" deyimleri üzerinde önemle durmak gerekir. Her zaman her yerde kullanılan bir söz olan "olduğu gibi" nin "değiştirilmeksizin" anlamına geldiği açık ve kesindir. "Metin" sözcüğüne gelince bu da, hukukî bir kavram değildir; sözlüklerce "bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle birlikte oluşturan sözcüklerin topu" olarak tanımlanır. Görülüyor ki sözcüklerin bu yolda oluşturdukları yazıdan ancak metin diye söz edilebilecektir. Anlatış kolaylığı bakımından incelenen konuya uygulandıktan yazı, bir madde, değiştirilmiş maddelerin tümü veya kanun teklifinin bütünü olduğuna göre "metin" deyiminin kapsamı veya içeriği de değişecek ve deyim ayrı ayrı anlamlara gelecektir. Anayasa Koyucunun 92. maddesinin beşinci fıkrasındaki deyimini hangi anlam ve kavramda kullandığını saptayabilmek için fıkra içindeki öteki deyişlerden, bir de bu fıkranın getirdiği düzenleme ile güdülen erekten yararlanılmasında zorunluluk vardır.

92. maddenin beşinci fıkrasıyla öngörülen düzen kanun tasarı ve teklifleri dolayısıyla Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu arasında çıkan uyuşmazlıkları Millet Meclisinde kestirme, kesin, bitirici ve artık dönülmez bir biçimde sonuca erdirmek, başka deyimle kestirip atmak ereğini güttüğüne göre burada kanun tasarı ve tekliflerinin iki yasama meclisinin üzerinde uyuşmuş buldukları kuralları artık söz konusu olamaz. Öyle ise bir kanun tasarı veya teklifinin ancak bir bölümünün üzerinde uyuşmazlık varsa beşinci fıkroda geçen "metin" deyiminin tasarı veya teklifin tümünü kapsamı düşünülemez. "Metin" deyiminin uyuşmazlık konusu maddelerden birini mi yoksa bir bütün olarak bunların tümünü mü anlattığı sorununa gelince; gene beşinci fıkradaki "Cumhuriyet Senatosunda üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul edilmiş madde değişikliklerinde, Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir." kuralındaki anlatış biçimi bu konuda kuşkuya yer bırakmamaktadır. Burada çoğul olarak kullanılan "madde değişiklikleri" ne karşılık "Millet Meclisinin kendi ilk metnini" denilmiş bulunması beşinci fıkroda geçen "metin" sözcüğünün bir bütün olarak "madde değişiklikleri" nin tümünü kapsayıp karşıladığı kesinlikle anlatmağa yeterlidir. Demek ki, beşinci fıkradaki "metin" sözcüğünden Cumhuriyet Senatosuyla Millet Meclisi arasındaki uyuşmazlık konusu yalnızca bir madde ise tek bir maddeyi, birkaç madde ise bir bütün olarak o maddelerin tümünü, tasarı veya teklifin tamamı uyuşmazlık konusu ise o tasarı veya teklifin tamamını anlamak gerekecektir.

"Metin" deyimini böylece açıklığa kavuştuktan sonra, beşinci fıkroda "Millet Meclisi, Karma Komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır." kuralı yer aldığına göre üç metnin herbirindeki anlaşmazlık konusu maddelerin ayrı ayrı ve tek tek değil, her metnin bölünmeksizin, parçalanmaksızın, bir bütün olarak oylanması ve kabul edilmesi gerektiği ve tersine davranışın

Esas Sayısı:1974/40
Karar Sayısı:1975/4

Anayasa ile çelişeceği gerçeği kendiliğinden ortaya çıkar. "Olduğu gibi" deyiminin anlamı ve Anayasa Koyucunun bu deyimle verdiği yönergenin bir yönü de budur. Kaldı ki maddelerin ayrı ayrı oylanarak kabul edilmesinin Millet Meclisinin sonuçta üç metnin karması olan dördüncü bir metni benimsemesine yol açması her zaman için olasılık içindedir ve böyle bir sonucun Anayasa'nın Millet Meclisine Karma Komisyonca, Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış metinlerden birini olduğu gibi kabul etmekten başka yol tanımayan açık buyruğuna aykırı düşeceği ortadadır.

Öte yandan kanun teklif ve tasarıları, yasama meclislerinin içtüzükleri uyarınca, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Komisyonlarında ve genel kurullarında tümü üzerinde ve maddeler üzerinde görüşülme evrelerini önceden geçirirler. Anayasa'nın 92. maddesinin beşinci fıkrasında bu evrelere yeniden dönülmesini öngören veya bu yolda yorumlanabilecek bir kural veya yönerge yoktur. Fıkra, yukarıda da değinildiği gibi, bütün bu evrelerden geçen bir kanun teklif veya tasarısı dolayısıyla iki Meclis arasında çıkan uyuşmazlığı kestirip atmak, tasarı veya teklifi iki Meclis arasında yeni geliş gidişlere ve daha çok gecikmeye yol açmadan kanunlaştırmak üzere özel ve sınırlı bir düzenleme getirmiş ve bu gerekçe de Millet Meclisini bir zorunluluk, üç metinden birini behemahal ve olduğu gibi kabul edip işi süratle bitirmek yükümü altına sokmuştur. Metinleri oluşturan maddelerin ayrı ayrı oylanmasına bu bakımdan da olanak yoktur.

1803 sayılı Kanuna ilişkin teklif ile ilgili bulunan ve C. Senatosu ile Millet Meclisi arasında uyuşmazlık konusu olan maddeler ise ayrı ayrı oylanmıştır. Bu tutum yukarıda açıklandığı üzere 1803 sayılı Kanununun 2. maddesinin (B) bendini biçim yönünden Anayasa'nın 92. maddesinin beşinci fıkrasına aykırı kılar ve iptalini gerektirir.

Ancak, 24/10/1974 günlü karar uyarınca 1803 sayılı Kanununun 2. maddesinin (B) bendini Mahkemenin yalnız elindeki davada uygulama durumunda olduğu T.C.K. nun 202. maddesi hükmü yönünden iptal olanağı vardır.

Nihat O. Akçakayalıoğlu yukarıdaki gerekçeye, İhsan Ecemiş, Halit Zarbun, Ahmet Koçak ve Ahmet Salih Çebi ise bu görüşe katılmamışlardır.

B - İtiraz konusu kuralın esas yönünden Anayasa'ya aykırılığı sorunu:

İtiraz sorunu kuralın sadece biçim yönünden iptali istenmiş, biçim yönünden Anayasa'ya aykırı olduğu saptanmış ve bu nedenle de iptali öngörülmüş olduğundan, esas yönünden Anayasa'ya aykırılık sorunu üzerinde durulmamıştır.

C - İptal hükmünün yürürlüğe giriş günü:

Anayasanın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrasına göre Anayasa Mahkemesi'nce Anayasa'ya aykırı olduğundan iptaline karar verilen kanun veya içtüzük veya bunların iptal edilen kuralları gerekçeli kararın Resmi Gazete'de yayınlandığı günde yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi, iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günü ayrıca kararlaştırabilir. Bu gün, kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.

22/4/1962 günlü, 44 sayılı kanununun 50. maddesinin dördüncü fıkrasında da Anayasa Mahkemesinin, iptal dolayısıyla oluşacak boşluğu kamu düzenini tehdit edici nitelikte görürse, iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günü ayrıca kararlaştıracağı ve bu boşluğun doldurulması için yasama meclisleri başkanlıklarına ve Başbakanlığa durumu duyuracağı yazılıdır.

Yukarıda belirtildiği üzere, 1803 sayılı Kanununun 2. maddesinin (B) bendi, Anayasa'ya biçim yönünden aykırılığı nedeniyle ve T.C.K. nun 202. maddesiyle ilgili hükmü yönünden iptali öngörülmüştür. İptal, yasa kuralının Anayasa'ya uygun biçimde oluşmamış bulunduğu yolunda

Esas Sayısı:1974/40
Karar Sayısı:1975/4

Anayasa Mahkemesi'nce saptanan durum ve varılan sonuca dayanmaktadır. 1803 sayılı Kanunun affettiği suç ve cezaların niteliği ve niceliği ile beliren kapsamı karşısında, iptal hükmünün kamu düzenini tehdit edici yasal bir boşluğu oluşturacağından söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ve uygulanması, Anayasa'ca Anayasa Mahkemesinin işi değerlendirip gerekli görmesine bırakılmış bulunan yetkinin kullanılmasına ve iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmamak gerekir.

Halit Zarbun, Ziya Önel, Abdullah Üner ve Nihat O. Akçakayalıoğlu bu görüşe katılmamışlardır.

VI - SONUÇ:

1 - 18/5/1974 günlü, 14890 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin (B) bendindeki kuralın Millet Meclisinde Anayasa'nın 92. maddesinin besince fıkrası hükmüne aykırı olarak oylanmış nedeni ile biçim yönünden ve Türk Ceza Kanununun 202. maddesi ile sınırlı olarak iptaline Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun kendisine özgü gerekçesi ile ve ihsan Ecemiş, Halit Zarbun, Ahmet Koçak ve Ahmet Salih Çebi'nin karşıoyları ile ve oyçokluğu ile;

2 - İtiraz konusu Yasa kuralı biçim yönünden iptal edilmiş olduğuna göre ayrıca esas yönünden aykırılık konusu üzerinde durulmasına yer olmadığına oybirliğiyle;

3 - İşin niteliğine göre Anayasa'nın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına Halit Zarbun, Ziya Önel, Abdullah Üner ve Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun karşıoyları ile ve oyçokluğu ile;

7/1/1975 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye	Üye
Muhittin Taylan	Kâni Vrana	İhsan Ecemiş	Ahmet Akar
Üye	Üye	Üye	Üye
Halit Zarbun	Ziya Önel	Abdullah Üner	Ahmet Koçak
Üye	Üye	Üye	Üye
Lütfi Ömerbaş	Hasan Gürsel	Ahmet Salih Çebi	Şevket Müftügil

Esas Sayısı:1974/40
Karar Sayısı:1975/4

Üye
Adil Esmer

Üye
Nihat O.
Akçakayalıoğlu

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu

KARŞIOY YAZISI

12/7/1974 günlü ve 14943 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahkememizin 2/7/1974 gün ve 1974/19-31 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun bu kararındaki görüşlerine de karşıyım.

Üye
İhsan Ecemiş

KARŞIOY YAZISI

21/1/1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahkememizin 28/11/1974 günlü, 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun bu kararına da katılmıyorum.

Üye
Halit ZARBUN

KARŞIOY YAZISI

21/1/1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 28/11/1974 gün ve 1974/34 Esas ve 1974/50 sayılı kararında açıkladığım nedenlerle çoğunluğun süreye ilişkin görüşlerine katılmıyorum.

Üye
Ziya Önel

KARŞIOY YAZISI

Cumhuriyetin 50 nci Yılı dolayısıyla çıkarılan 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendinin; Millet Meclisinde Anayasa'nın 92. maddesinde yazılı biçimde oylanmamış olması nedeniyle ve esasa gidilmeksizin biçim yönünden (T.C.K. nun 202. maddesiyle sınırlı olmak üzere) iptaline karar verilmiştir. Böyle olunca sözü edilen hükmün Anayasa'nın 92. maddesinin 5. fıkrasındaki oylama usulüne uygun bir surette yasama organında yeniden oylanıp düzenlenmesi mümkün olduğundan yasama organına bu yetkisini kullanabilme olanağının sağlanması zorunluğu ortaya çıkmaktadır. Yasama organının bu yetkisini kullanabilmesi de Anayasa Mahkemesi kararının yürürlüğe girmesi konusunda Anayasanın 152. maddesi ile 44 sayılı Kanunun 50. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince uygun bir sürenin tanınmasına bağlı bulunmaktadır. Böyle bir süre verilmediği takdirde Anayasa Mahkemesinin iptal kararı, Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte sözü edilen Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendindeki kural yürürlükten kalkacak ve bu suretle yasama organının maddeyi yeniden düzenlenmesine imkân kalmayacak ve bunun sonucu olarak da bu gibi suçlardan sanık olanlar Kanun Koyucunun istek ve iradesi hilafına Af Kanununun 1. maddesi ile on iki yıllık aftan yararlanmış olacaklardır.

Anayasa Mahkemesi kararının yürürlüğe girmesinde bir süre kabul edebilmek için herhalde (iptal hükmünün kamu düzenini tehdit edici yasal bir boşluğun meydana gelmesi) ne gerek yoktur, Anayasa'nın 152. maddesinde Anayasa Mahkemesi'nin iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi kararlaştırabilmesi için böyle bir şart aranmamış ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 44 sayılı Kanunun 50. maddesinde ise; Anayasa Mahkemesi'nin gerekli gördüğü hallerde iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabileceği gibi bir kanun veya içtüzüğün veya bunların belirli hükümlerinin iptali halinde meydana gelecek olan boşluğu kamu düzenini tehdit edici mahiyette gördüğü takdirde de iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi saptayacağı hükme bağlanmıştır.

Görülüyor ki: İptal hükmünün yürürlüğe girmesinde bir süre verilmesi için her halde (Kanunda kamu düzenini tehdit edici bir boşluğun) meydana gelmesi gerekmemekte ve (gereken hallerde) de böyle bir sürenin verileceği öngörülmektedir.

Anayasa'nın 152. maddesiyle 44 sayılı Kanunun 50. maddesinin üçüncü fıkrasında yer almış olan (gereken haller)in olayda gerçekleşmiş olmadığı sorununa gelince:

Anayasanın 64. maddesi hükmüne göre genel ve özel af ilân etmek yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir. Affın ölçüsünün saptanması da bu yetki cümlesinden bulunmaktadır. Kanun koyucuyu da bu yetkisine dayanarak 1803 sayılı Af Kanununda bir bölüm suçları ve cezaları tamamen affederken bir bölüm suçların cezalarından 12 yılını, diğer bir bölüm suçların cezalarından da yalnız 5 yılını affetmeyi uygun bulmuş ve bu arada Türk Ceza Kanununun 202. maddesinde yazılı zimmete para geçirme suçunun tamamen değil ancak bu suçtan verilen cezaların yalnız 5 yılının affedilmesini öngörmüştür.

Kanun Koyucu, yukarıda da açıklandığı gibi 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendinde bu gibi zimmete para geçirme suçunu tamamen değil sadece cezasından 5 yılının affedilmesini öngördüğüne ve Af Kanununun bu hükmü Anayasa Mahkemesince esası incelenmeksizin biçim yönünden iptal edilmiş olduğuna göre yasama organına bu hükmü yeniden düzenlemek imkânını sağlayacak bir süre verilmediği takdirde iptal hükmünün Resmî Gazete'de

Esas Sayısı:1974/40
Karar Sayısı:1975/4

yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmesi ile bu suçlar, kanun koyucunun istek ve iradesi dışında Af Kanununun 1. maddesindeki 12 yıllık affin kapsamı içine girmektedir.

Yukarıda yazılı nedenlerle; Anayasa'nın 152. maddesi gereğince iptal hükmünün yürürlük tarihinin ayrıca saptanması gerekeceği görüşündeyim.

Üye

Abdullah Üner

KARŞIOY YAZISI

21/1/1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1974/34-1974/50 sayılı Mahkememiz kararına ilişkin karşıoy yazımın 3 nolu bendinde açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun bu kararındaki ayna konularla ilgili kısımlarına da katılmıyorum.

Üye

Ahmet Koçak

KARŞIOY YAZISI

21/1/1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahkememizin 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımın 2 numaralı bendinde açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun iptale ilişkin görüşüne karşıyım.

Üye

Ahmet Salih Çebi

KARŞIOY YAZISI

T.C. Anayasası'nın 92. madde 5. fıkrası hükmünün işletiliş koşul ve biçimi yönünden "oylanacak metin" ve "oylama usulü" hakkında, 14943 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahkememizin 2/7/1974 gün ve 19-31 sayılı kararına bağlı karşıoy yazısında açıkladığım,

Esas Sayısı:1974/40

Karar Sayısı:1975/4

1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin (B) bendinin taşıdığı ayrıcalık kuralının niteliği hakkında, aynı madde (A) bendi için dahi geçerli olarak ve Resmî Gazete'nin 15125 sayılı nüshasında yayımlanmış Mahkememizin 28/11/1974 günlü kararına ek karşıoy yazımda belirttiğim;

Yine hemen yukarıda sözünü ettiğim 15125 sayılı Resmî Gazete'de yer almış karara bağlı karşıoy yazımda, iptal hükmünün yürürlüğünün bir ileri tarihe bırakılması zorunluğuna değinerek işaretlediğim;

Görüş ve düşüncelerimle:

7/1/1975 günlü 40/4 sayılı kararın, iptale varan hükmüne sonucu bakımından katılmakta, bu hükmün yürürlüğü için bir ayrı gün kararlaştırılmayışına karşı bulunmaktayım.

Üye

Nihat O.
Akçakayalıoğlu